

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
«21» 12 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи природознавства і суспільствознавства з методикою навчання»

спеціальності	для студентів
освітнього рівня	016 Спеціальна освіта
освітньої програми	першого (бакалаврського)
	016.00.01 Логопедія

Київ – 2021

Розробники:

Вишнівська Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту

Романенко Катерина Анатоліївна, викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту

Викладачі:

Вишнівська Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту

Романенко Катерина Анатоліївна, викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри початкової освіти :
Протокол № 6 від 09 січня 2019 року

Завідувач кафедри Г.Л. Бондаренко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 016.00.01
«Логопедія» «04» лютого 2019 р.

Гарант освітньо-професійної програми 016.00.01 «Логопедія» О. В. Мартинчук

Робочу програму перевірено

«04» лютого 2019 р.

Заступник директора М. А. Машовець

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. (Бондаренко Г.Л.), «20» 01 2020 р. Протокол № 8
(підпис) (ПБ)

на 2020/2021 н.р. (Бондаренко Г.Л.), «06» 01 2021 р. Протокол № 8
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р. Протокол № ____
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р. Протокол № ____
(підпис) (ПБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Основи природознавства і суспільствознавства з методикою навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	2, 3	
Семестр	4, 6	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	0	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	Залік	

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістовий модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	28	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	0	
Самостійна робота	28	
Форма семестрового контролю	Залік	

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60	
Курс	3	
Семестр	6	
Кількість змістовий модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	28	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	0	
Самостійна робота	28	
Форма семестрового контролю	Залік	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – забезпечити майбутнього вчителя початкової школи знаннями та вміннями формування у дітей з тяжкими порушеннями мовлення цілісної картини світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність дітей з тяжкими порушеннями мовлення розв'язувати практичні задачі, розроблення на цій основі нових підходів до формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

Завдання навчальної дисципліни:

- усвідомлення концепції сучасного природознавства та суспільствознавчої освіти, принципів формування компетентностей в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічної, громадянської та інших компетентностей, способи їх втілення у навчально-виховному процесі початкової освіти;
- оволодіння сучасними методами і прийомами навчання природничої, громадянської та історичної освітніх галузей в початковій школі;
- вироблення професійних умінь застосовувати знання з дидактики, психології та методики навчання природознавства і суспільствознавства в професійній діяльності;
- дослідження процесів розвитку мислення учнів під час навчання молодших школярів;
- створення умов для повноцінної реалізації та самореалізації потенційних професійних можливостей студента;
- реалізація виховного спрямування предмета з метою формування професійних рис і якостей особистості;
- формування готовності до творчої активності у професійній діяльності.

2. Результати навчання за дисципліною

- володіти знаннями і вміннями із навчальної дисципліни, достатніми для навчання природничої, громадянської та історичної освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти;
- уміти проектувати освітній процес із застосуванням сучасних технологій, відповідних загальним і специфічним закономірностям, віковим та індивідуальним особливостям молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення;
- моделювати навчальні заняття з природничої, громадянської та історичної освіти інтегруючи різні освітні галузі з застосуванням сучасних педагогічних технологій навчання, визначати їхнє навчально-методичне забезпечення;
- аналізувати навчально-методичні комплекти з природничої, громадянської та історичної освіти для початкової школи, оцінювати їхнє змістово-технологічне наповнення відповідно до дидактичних вимог;
- аналізувати перспективний педагогічний досвід учителів із застосування сучасних технологій навчання природничої, громадянської та історичної освіти молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення для подальшого його впровадження в освітній процес початкової школи;
- працювати як самостійно, так і в команді, демонструючи лідерські якості, вміння ефективно спілкуватися й досягати очікуваних результатів.

3. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт					
	Аудиторна				Самостійна робота	Модульний контроль
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні		
Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання						
Модуль 1. Теоретико-методичні основи навчання курсу «Основи суспільствознавства з методикою навчання»						
Тема 1. Сучасний стан та проблеми суспільствознавчої освіти	2	2				
Тема 2. Шляхи реалізації мети та завдання громадянської та історичної освітньої галузі	4		2		2	
Тема 3. Особливості організації освітнього середовища в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в початкових класах	4			2	2	
Тема 4. Особливості організації демократичного освітнього процесу в новій українській школі	8	2	2		4	
Тема 5. Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі	4			2	2	
Тема 6. Особливості організації та проведення проектних занять у контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі	6			2	4	
Модульна контрольна робота	2					2
Разом	30	4	4	6	14	2
Модуль 2. Особливості навчання громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі						
Тема 7. Аналіз науково-методичної літератури щодо реалізації громадянської та історичної освітньої галузі	6			2	4	
Тема 8. Зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі за Типовою освітньою програмою під керівництвом Р.Б. Шияна	4	2			2	
Тема 9. Формування ідентичності та громадянської компетентності учнів з тяжкими порушеннями мовлення в межах змістових ліній громадянської та історичної освітньої галузі	6		2	2	2	
Тема 10. Зміст навчання, очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я. Савченко	4	2			2	
Тема 11. Змістові лінії, що складають тематичну основу курсу «Я досліджую світ»	4		2		2	
Тема 12. Особливості формувального оцінювання навчальних досягнень учнів з тяжкими порушеннями мовлення	4			2	2	
Модульна контрольна робота	2					2
Разом	30	4	4	6	14	2

Усього	60	8	8	12	28	4
---------------	-----------	----------	----------	-----------	-----------	----------

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт								
	Аудиторна						Самостійна праця	Модульний контроль	Семестровий контроль
	Усього	Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні			
Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання									
Модуль 1. Теоретичні основи методики природознавства									
Тема 1. Теоретико-методологічні засади побудови методики навчання природознавства	9	2	2				5		
Тема 2. Зміст навчального матеріалу з природознавства в початковій школі	9	2		2			5		
Тема 3. Формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи з тяжкими порушеннями мовлення	11			4	2		5		
Модульний контроль	2							2	
Разом	31	4	2	6	2		15	2	
Модуль 2. Практичні засади вивчення природознавства									
Тема 4. Сучасні методи та засоби навчання природознавства	13	2	2	2			7		
Тема 5. Форми організації освітнього процесу з природознавства	14	2		4	2		6		
Модульний контроль	2							2	
Разом	29	4	2	6	2		13	2	
Усього	60	8	4	12	4		28	4	

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання

Тема 1. Сучасний стан та проблеми суспільствознавчої освіти

Розвиток поглядів на світ і людину в історії суспільства. Світ, його властивості та будова. Людина її походження і сутність. Портрет людства. Вікові етапи людського життя. Визначеність, сенс і мета життя. Життя людини. Діяльність людини. Портрет людства. Етнос, народність, нація. Права людини. Цінність життя. Потреби і діяльність людини. Свобода і відповідальність. Цілі й засоби. Організація і саморегуляція діяльності. Духовний світ людини. Людина серед людей.

Основні поняття теми: світ, походження і розвиток життя, цивілізація, суспільство, нація, природа і людина, цінність людини, права людини, діяльність, почуття, цінності, норми, людина в суспільстві.

Рекомендовані джерела

Основні [4]

Додаткові [5, 7]

Тема 2. Шляхи реалізації мети та завдання громадянської та історичної освітньої галузі

Принципи Державного стандарту початкової освіти. Освітні галузі. Громадянська та історична освітня галузь. Освітня програма. Навчальна програма. Базовий навчальний план. Типовий навчальний план. Календарне планування. Мета та завдання громадянської та історичної освітньої галузі. Вимоги до загальних та обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти. Змістові лінії громадянської та історичної освітньої галузі. Формування ідентичності, громадянської та історичної компетентності учнів початкових класів з тяжкими порушеннями мовлення шляхом опанування знаннями і вміннями, виробленням навичок громадянської поведінки, виховання громадянських чеснот.

Основні поняття теми: громадянська та історична освітня галузь Державного стандарту початкової освіти, освітня і навчальна програми, базовий і типовий навчальні плани, календарне планування, процесуально-особистісний, діяльнісний, знаннєвий компоненти громадянської компетентності, предметно-історичні компетенції учнів початкових класів.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 4, 5]

Додаткові [5, 7]

Семінарське заняття 1. Шляхи реалізації мети та завдання громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 3. Особливості організації освітнього середовища в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в початкових класах

Роль учителя початкової школи у формуванні психологічно безпечного середовища. Забезпечення права вибору. Формування спільних цінностей. Ранкові зустрічі. Фізичне середовище. Розвиток відповідальності. Встановлення. Багатоманітність світу і простір для кожного.

Основні поняття теми: освітнє середовище в початкових класах, спільні цінності, право вибору.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 4, 5]

Додаткові [5]

Практичне заняття 1. Особливості організації освітнього середовища в початкових класах

Тема 4. Особливості організації демократичного освітнього процесу в новій українській школі

Педагогіка партнерства між усіма учасниками освітнього процесу. Особистісно орієнтована модель освіти. Формування загальнолюдських цінностей. Структура освітнього процесу. Форми організації навчання громадянської та історичної освітньої галузі. Класифікація форм організації навчання громадянської та історичної освітньої галузі за різними критеріями: за кількістю учнів, за місцем навчання, за часом навчання, за дидактичною метою. Технології навчання громадянської та історичної освітньої галузі.

Основні поняття теми: принципи партнерства, залучення дитини до спільної діяльності, організаційні орієнтири у здійсненні виховного процесу, цикли навчання. індивідуальні форми навчання, мікрогрупові, групові, колективні, масові форми навчання, урок, робота на дослідній ділянці та лабораторії, екскурсія, домашня самостійна робота, заняття на підприємстві, вікторини, конкурси, олімпіади, предметні вечори, уроки «без дзвінків», гуртки, клуби, волонтерські та дитячі громадські організації, секції, технології навчання.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 3, 4]

Додаткові [5, 6]

Семінарське заняття 2. Особливості організації демократичного освітнього процесу в новій українській школі

Тема 5. Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Реалізація освітніх галузей (громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна, природнича) окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва, в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Ознаки інтегрованого уроку. Підготовка вчителя до інтегрованого уроку. Особливості структури інтегрованого уроку «Я досліджую світ».

Основні поняття теми: інтегрований курс за різними видами інтеграції, інтегрований урок.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 5]

Додаткові [1, 2, 3, 4]

Практичне заняття 2. Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 6. Особливості організації та проведення проектних занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Методика організації творчого проектування в початковій школі. Методи роботи на структурних одиницях проекту. Застосування технології проектування на уроках курсу «Я досліджую світ». Проектування в системі «Intel».

Основні поняття теми: метод проектів, творчий проект, макропроект, мікропроект.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 3, 4]

Додаткові [5]

Практичне заняття 3. Особливості організації та проведення проектних занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі

Модуль 2. Особливості навчання громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі

Тема 7. Аналіз науково-методичної літератури щодо реалізації громадянської та історичної освітньої галузі

Програми курсу «Я досліджую світ». Тематична основа курсу «Я досліджую світ». Самостійне обрання вчителем інтегрованого змісту із освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти. Аналіз підручників інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для 1 класів закладів загальної середньої освіти.

Основні поняття теми: програми курсу «Я досліджую світ», підручники інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Рекомендовані джерела

Основні [5]

Додаткові [1, 2, 3, 4]

Практичне заняття 4. Аналіз науково-методичної літератури щодо реалізації громадянської та історичної освітньої галузі

Тема 8. Зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі за Типовою освітньою програмою під керівництвом Р.Б. Шияна

Мета, завдання, зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі Типової освітньої програми початкової освіти під керівництвом Р.Б. Шияна.

Основні поняття теми: освітня програма громадянської та історичної освітньої галузі.

Рекомендовані джерела

Основні [5]

Додаткові [3, 4]

Тема 9. Формування ідентичності та громадянської компетентності учнів з тяжкими порушеннями мовлення у межах змістових ліній: «Я – людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Я – людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина»

Програмові вимоги щодо формування ідентичності та громадянської компетентності учнів у межах змістових ліній: «Я – людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина».

Основні поняття теми: формування ідентичності та громадянської компетентності учнів, змістові лінії: «Я – людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми громадяни України», «Ми – європейці».

Рекомендовані джерела

Основні [5]

Додаткові [3, 4]

Семінарське заняття 3. Формування ідентичності та громадянської компетентності учнів у межах змістових ліній:

Практичне заняття 5. Формування ідентичності та громадянської компетентності учнів у межах змістових ліній

Тема 10. Зміст навчання, очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я. Савченко

Мета та завдання навчальної програми «Я досліджую світ». Варіанти інтегрованої

програми. Виконання завдань дослідницького характеру. Зміст, очікувані результати навчання громадянської та історичної освітньої галузі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я. Савченко.

Основні поняття теми: навчальна програма «Я досліджую світ», інтегрований курс «Я досліджую світ» Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О.Я. Савченко.

Рекомендовані джерела

Основні [5]

Додаткові [1, 2]

Тема 11. Змістові лінії, що складають тематичну основу курсу «Я досліджую світ»
Змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники громадянської та історичної, соціальної та здоров'язберезувальної, природничої освітньої галузі в їх інтегрованій суті, що складають тематичну основу курсу «Я досліджую світ».

Основні поняття теми: змістові лінії «Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Людина і природа».

Рекомендовані джерела

Основні [5]

Додаткові [1, 2]

Семінарське заняття 4. Змістові лінії, що складають тематичну основу курсу «Я досліджую світ»

Тема 12. Особливості формування оцінювання навчальних досягнень учнів з тяжкими порушеннями мовлення

Мета і цілі оцінювання у сучасній школі. Оцінювання досягнень учнів на уроках «Я досліджую світ». Спостереження і записи. Діти з особливими освітніми потребами. Основні аспекти процесу оцінювання. Оцінка портфоліо учня.

Основні поняття теми: оцінювання досягнень учнів на уроках «Я досліджую світ».

Рекомендовані джерела

Основні [1, 5]

Додаткові [5]

Практичне заняття 6. Особливості формування оцінювання навчальних досягнень учнів

Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання
Модуль І.

Теоретичні основи методики природознавства

Тема 1. Теоретико-методологічні засади побудови методики навчання

Предмет методики навчання природознавства. Зв'язок методики навчання природознавства з іншими науками. Історія розвитку методики природознавства. Предмет і завдання методики навчання природознавства. Методи дослідження методики навчання природознавства.

Основні поняття теми: методика навчання природознавства; методика навчання природознавства як навчальна дисципліна; завдання методики навчання природознавства, теоретичні та емпіричні методи дослідження.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 4, 5]

Додаткові [1, 2, 4, 5]

Тема 2. Зміст навчального матеріалу з природознавства в початковій школі

Основні принципи відбору і послідовності вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі. Специфічні принципи відбору навчального матеріалу з курсу «Природознавство» та «Я досліджую світ».

Державний стандарт загальної початкової освіти. Аналіз Типових навчальних програм. Аналіз природничої складової Модельної навчальної програми «Я досліджую світ». Аналіз підручників з курсу «Природознавство» та «Я досліджую світ».

Основні поняття теми: зміст навчального предмету, принципи відбору навчального матеріалу, специфічні принципи навчання природознавства, планування, календарно-тематичне планування уроків.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 3, 4]

Додаткові [3, 8, 9, 10]

Тема 3. Формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи

Проблема формування і розвитку уявлень та понять у методиці навчання природознавства. Значення уявлень і понять в оволодінні предметом. Процес пізнання. Природничі уявлення. Методика формування природничих уявлень дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Природничі уявлення. Утворення уявлень шляхом спостережень. Утворення уявлень на основі описів. Етапи формування уявлень і понять. Формування спеціальних і загальноприродничих понять в курсі природознавства.

Основні поняття теми: процес пізнання, природничі уявлення, природничі поняття, утворення уявлень шляхом спостережень, утворення уявлень на основі описів. Етапи формування уявлень і понять, індуктивний і дедуктивний спосіб формування понять.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 3, 5]

Додаткові [1, 2, 4, 8, 9, 10]

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Практичні засади вивчення природознавства

Тема 4. Сучасні методи та засоби навчання природознавства

Класифікація методів навчання природознавства. Поєднання різних методів і методичних прийомів при моделюванні фрагментів уроків. Інтерактивні методи навчання. Поняття про спостереження як провідний метод навчання природознавства. Практичні роботи на уроках природознавства. Експеримент. Дослід. Розпізнавання і визначення об'єктів. Вибір та оптимальне поєднання методів навчання.

Значення дидактичних ігор. Вимоги до проведення дидактичних ігор. Основні етапи дидактичної гри. Підготовка вчителя до проведення дидактичних ігор під час уроку курсу «Природознавство» у дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: метод навчання, словесні методи навчання, демонстрування, ілюстрування, наочні методи навчання, практичні методи навчання, спостереження, експеримент, дослід, дидактична гра, «Мозкова атака», «Асоціативний куш», «Кубування», «Знаємо – Хочемо знати – Дізналися».

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 4, 5]

Додаткові [3, 6, 7, 9, 10]

Тема 5. Форми організації навчально-виховного процесу з природознавства

Поняття про основні форми організації навчання природознавства. Урок – основна форма навчального процесу. Вимоги до сучасного уроку природознавства. Підготовка вчителя до уроку. Планування уроків природознавства. Типи уроків природознавства.

Основні поняття теми: форми організації навчального процесу, позаурочна робота, позакласна робота, планування уроків природознавства, комбінований урок, предметний урок, урок-екскурсія, інтегровані уроки, уроки-проекти.

Рекомендовані джерела

Основні [1, 2, 4, 5]

Додаткові [3, 6, 7, 9, 10]

5. Контроль навчальних досягнень

5.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання		Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	4	4	2	2
Відвідування практичних занять	1	6	6	6	6
Відвідування лабораторних занять	1	-	-	2	2
Робота на семінарському занятті	10	4	40	1	10
Робота на практичному занятті	10	6	60	6	60
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	14	70	7	35
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом			234		189
Розрахунок коефіцієнта			2.34		1.89
Разом: максимальна кількість балів		423			
Розрахунок коефіцієнта		4.23			

5.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
Модуль 1. Теоретико-методичні основи навчання курсу «Основи суспільствознавства з методикою навчання»			

1	Складіть обґрунтований перелік основних умінь, якими повинні оволодіти учні у процесі навчання громадянської та історичної освітньої галузі.	2	5						
2	Заповніть форму оцінки середовища Що розміщено (чи ви б розмістили) на стінах у вашому класі й чому? Чи є це на стінах вашого класу? [1, с. 152].	2	5						
3	Розробіть вправи, які можна використовувати в освітньому процесі щодо формування громадянської, соціальної та історичної компетентностей молодших школярів. Розробіть комп'ютерний (електронний) тренажер як засіб формування ідентичності, громадянської та історичної компетентності учнів 1-2, 3-4 класів, який розміщуватиметься на сайтах http://learningapps.org/ , https://wordart.com/ , https://kahoot.com/ .	4	10						
4	Розробіть конспекти інтегрованого уроку «Я досліджую світ» за навчальною програмою «Я досліджую світ» (під керівництвом О. Савченко) та освітньої програми (під керівництвом Р. Шияна).	2	5						
5	1. Проаналізуйте типові освітні програми щодо реалізації «Громадянської та історичної освітньої галузі», запропонуйте до кожної з змістової лінії варіант навчального проекту. 2. Розробіть пам'ятку для учнів із виконання одного з видів навчального проекту.	4	10						
Модуль 2. Особливості навчання громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі									
6	1. Назвіть відмінні риси підручників інтегрованого курсу «Я досліджую світ», створених за навчальною програмою «Я досліджую світ» (під керівництвом О. Савченко) та освітньої програми (під керівництвом Р. Шияна) громадянської та історичної освітньої галузі. 2. Заповніть таблицю: Інтегрований курс «Я досліджую світ»	4	10						
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 33%;">Автор</th> <th style="width: 33%;">Тема</th> <th style="width: 33%;">Об'єкт інтеграції</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Автор	Тема	Об'єкт інтеграції					
Автор	Тема	Об'єкт інтеграції							
7	Розробіть дослідно-творчі завдання до змістових ліній освітньої програми (під керівництвом Р. Шияна) громадянської та історичної освітньої галузі.	2	5						
8	Розробіть план роботи волонтерської та дитячої громадської організації в контексті навчання громадянської та історичної освітньої галузі.	2	5						
9	Розробіть алгоритм завдань, прийомів роботи, які будуть активізувати діяльність учнів на уроках «Я досліджую світ» за навчальною програмою «Я досліджую світ» (під керівництвом О. Савченко).	2	5						
10	Перевірте свою готовність до аутентичного самооцінювання за критеріями, запропонованими Міжнародною асоціацією «Крок за кроком» (www.issa.nl) в рамках розробки міжнародних принципів якості діяльності вчителя початкових класів.	2	5						

	Показник якості	Запитання: Чи часто я...	2	5
	1. Педагоги постійно використовують різноманітні методи оцінювання, уникаючи упередженості та ярликів	<ul style="list-style-type: none"> • збираю зразки письмових і творчих робіт дітей, аудіозаписи надиктованих історій, записи про реакції дітей на літературні твори, фото їхніх робіт у групових проектах? • можу продемонструвати переваги та обмеження того чи іншого методу оцінки та пояснити свій вибір? Що ще я роблю? _____		
	Педагоги допомагають дітям опанувати вміння оцінювати свої власні роботи і роботи своїх однолітків	<ul style="list-style-type: none"> • пропоную дітям висловлювати свої зауваження про власну роботу та вислуховувати зауваження інших? • заохочую дітей уважно слухати під час обговорень чи усних презентацій? • заохочую дітей слухати «критично»? • заохочую дітей брати участь у розробленні критеріїв оцінки? • розповідаю дітям про критерії оцінки заздалегідь? Що ще я роблю? _____		
11	Упорядкуйте та представте зразки учнівського та вчительського портфоліо з курсу «Я досліджую світ»		2	5
	Усього:		28	70

Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
1	Проаналізуйте декілька підручників «Я досліджую світ» щодо реалізації природничої освітньої галузі Державного стандарту загальної початкової освіти	4	5
2	Розробіть календарно-тематичне планування інтегрованого курсу «Я досліджую світ»	4	5
3	Підготуйте дидактичні матеріали до розділу інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (розділ на вибір)	4	5
4	Розробіть банк дослідницьких завдань для учнів 1 циклу навчання	4	5
5	Розробіть фрагменти уроків «Я досліджую світ» із використанням інтерактивних методів навчання	4	5
6	Розробіть фрагмент уроку «Я досліджую світ» із застосуванням сучасних технологій навчання (буктрейлер, сторітеллінг, інтелект карта, веб-квест чи ін.)	4	5
7	Розробіть інтегрований урок «Я досліджую світ» з використанням Smart board	4	5
	Разом	28	35

5.3. **Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання**
 Модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи, яка полягає в аналізі педагогічної ситуації.

Кількість балів	Характеристика
20 - 25	характеризується глибиною і міцністю засвоєння концептуальних засад і змісту педагогічних технологій в початковій школі, вільним володінням методами, прийомами, формами та засобами реалізації конкретної педагогічної ситуації з природознавства в початковій школі, методичною грамотністю виконання поставленого завдання, успішністю розв'язання педагогічної ситуації, обґрунтуванням прийнятого рішення, умінням аналізувати, синтезувати, узагальнювати, систематизувати теоретичний матеріал і практично творчо застосовувати його у професійній діяльності.
15 - 19	володіння навчальним матеріалом, орієнтування у методах навчання природознавству в початковій школі, розуміння концептуальних засад і змісту педагогічних технологій, водночас можливість допускання помилок при визначенні оптимальних методів, форм і засобів навчання природознавства.
9 - 14	труднощі у формулюванні висловлювань, педагогічні ситуації вирішують зі значною кількістю недоліків, не завжди обирають доцільні методи, форми і засоби навчання природознавства у навчальний процес початкової школи
0 - 8	рівень аналізу педагогічної ситуації неаргументований, неструктуровані міркування і доведення, невміння проводити аналіз ситуації та формулювати правильні коментарі та висновки

5.4. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання

Назва модуля	Модуль 1. Теоретико-методичні основи навчання курсу «Основи суспільствознавства з методикою навчання»						Модуль 2. Особливості навчання громадянської та історичної освітньої галузі в початковій школі					
К-сть балів за модуль												
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Дати												
Теми лекцій (відвідування – 4 бали)	Сучасний стан та проблеми суспільствознавчої освіти						Особливості організації демократичного освітнього процесу в новій українській школі					
Теми семінарських занять (відвідування, робота під час заняття) 4+40=44 бали	Шляхи реалізації мети та завдання громадянської та історичної освітньої галузі						Особливості організації демократичного освітнього процесу в новій українській школі					
Теми практичних занять (відвідування, робота під час заняття) 6+60=66 балів	Особливості організації освітнього середовища в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі в початкових класах						Особливості організації та проведення інтегрованих занять в контексті вивчення громадянської та історичної освітньої галузі					
Самостійна робота (14*5=70б.)	5 балів	5 балів	10 балів	5 балів	10 балів	10 балів	10 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	МКР 3 (25 балів)						МКР 4 (25 балів)					
Підсумковий контроль	Відвідування лекц. – 4 б., сем. – 4 б, практ. – 6 б., роб на сем. – 40 б., практ. – 60 б., МКР – 50 б., сам. роб. – 70 б. Разом – 234 балів. Коефіцієнт- 2,34											

Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання

Разом 60 год.: лекції – 8 год., практичні заняття – 12 год., семінарські заняття – 4 год., лабораторні заняття – 4 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год., підсумковий контроль – залік.

Модулі	Модуль I				Модуль II		
Назва модуля	Теоретичні основи методики природознавства				Практичні засади вивчення природознавства		
К-ть балів за модуль	92				97		
Лекції	1		2		3		4
Теми лекцій	Теоретико-методологічні засади побудови методики навчання природознавства		Зміст навчального матеріалу з природознавства в початковій школі		Сучасні методи та засоби навчання природознавства		Форми організації навчально-виховного процесу з природознавства
Теми семінарських занять	Основні принципи відбору і послідовності вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі				Сучасні методи навчання природознавства		
Теми практичних занять	Особливості підготовки календарно-тематичного плану	Формування природничих уявлень	Формування природничих понять		Застосування сучасних методів навчання	Організація та методика проведення інтегрованого заняття «Я досліджую світ».	Організація та методика проведення предметного уроку.
Теми лабораторн. занять	Спостереження та аналіз формування природничих уявлень та понять на уроках «Я досліджую світ»				Спостереження та аналіз використання методів навчання на уроках природознавства		
Сам. робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Модульний контроль	Модульна контрольна робота № 1 25 балів				Модульна контрольна робота № 2 25 балів		
Підсумковий контроль	Відвідування лекц. – 4 б., сем. – 2 б., практ. – 6 б., лаб. – 2 б., роб на сем. – 20 б., практ. – 60 б., лаб. – 20, МКР – 50 б., сам. роб. – 70 б. Разом – 189 балів Залік Рейтинговий бал: 189/100= 1,89						

8.Рекомендовані джерела

Змістовий модуль 1. Основи суспільствознавства з методикою навчання

Основні

- 1.Бібік Н.М. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.
- 2.Іонова О. М. Підготовка майбутніх учителів до застосування інтегрованих форм організації навчального процесу в початковій школі [Текст] : [монографія] / О. М. Іонова, Н. М. Сінопальнікова ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Ін-т педагогіки та психології. – Харків : Щедра садиба плюс, 2014. – 263 с.
- 3.Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник / М.В.Михайліченко, Я.М. Рудик– К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016 – 583 с.
4. Крамаренко А. М. Методика навчання у ВНЗ освітніх галузей «Природознавство» та «Суспільствознавство»: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. спец. 8.01010201 Початкова освіта / Алла Крамаренко; Бердян. держ. пед. ун-т. – Донецьк : Ландон-XXI, 2013. – 241 с.
5. Типові освітні програми для закл.загальної середньої освіти: 1-2 класи. – К. : ТД «Освіта- центр +», 2018. – 240 с.

Додаткові

1. Бібік Н.М. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч.2 / М.Н. Бібік, Г.П. Бондарчук. – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 80 с. : іл.
2. Бібік Н.М. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч.1 / М.Н. Бібік, Г.П. Бондарчук. – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 80 с. : іл.
3. Волощенко О. В. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч. 1 / О. В. Волощенко, О. П. Козак, Г. С. Остапенко. – К. : Світич, 2018. – 128 с. : іл.
4. Волощенко О. В. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х част.). Ч. 2 / О. В. Волощенко, О. П. Козак, Г. С. Остапенко. — К. : Світич, 2018. — 128 с. : іл.
5. Громадянська освіта: теорія і методика навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/TTG_main.pdf
6. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
7. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini>, с.1

Змістовий модуль 2. Основи природознавства з методикою навчання

Основні

1. Методика викладання природознавства у початковій школі : навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студ. спец. "Початкова освіта" / М. В. Кукалець. – Львів : Новий Світ-2000, 2018. – 223 с.
2. Методика викладання природознавства: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Бакалавр» галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки: 6.010102 Початкова освіта / Л. Височан – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 170 с.
3. Модельна навчальна програма з Я досліджую світ. І цикл (1-2 класи) [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/pilot-nush/pilot-nush-2-klas/modelni-programi-dlya-pilotu-nush-2-klas>.
4. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
5. Танська В.В. Методика навчання природознавства у початковій школі: Навчально-методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2014. – 236 с.

Додаткові

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. посіб. / Т.М. Байбара. К.: Веселка, 2008. – 334 с.
2. Борисенко Н.М., Сухіна Л.А. Основні напрями теорії та технології природничо-математичної освіти у початковій школі. [навч.-метод. рекомендації] / Н.М.Борисенко/– Херсон: Айлант, 2010. – С.42-60.
3. Лист МОН України від 17.08.2016 1/9-437 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6119->
4. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ»:[навчальний посібник] О.О. Лінник – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 228 с.
5. Методика викладання природознавства: матеріали до практичних занять та самостійної роботи студентів / Л.Г. Стахів, Л.Б. Колток. – Дрогобич, 2016. –120 с.
6. Особливості побудови уроку як цілісного творчого процесу у 1 класі за новим Державним стандартом початкової освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://natalivka.at.ua/prezentacii/osoblivosti_pobudovi_uroku.pdf
7. Технології навчання в сучасній школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/tekhnologiyi-navchannya-v-suchasni-shkoli.html>
8. Типова освітня програма [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: [://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli](https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli)

9. Я досліджую світ Частина друга / О. Л.Іщенко, О. М. Ващенко, Л. В. Романенко, О. М. Кліщ. – Київ: "Літера ЛТД", 2018. – 112 с.
10. Я досліджую світ Частина перша / О. Л.Іщенко, О. М. Ващенко, Л. В. Романенко, О. М. Кліщ. – Київ: "Літера ЛТД", 2018. – 112 с.